

Martyna Woźniak¹

***Commonwealth Realms* jako relikw przeszłości.
Zmiana formy rządów na Barbadosie**

Słowa kluczowe: Commonwealth Relams, Wielka Brytania, republika, monarchia, kolonializm, Barbados, ustrój polityczny

Keywords: Commonwealth Relams, Great Britain, republic, monarchy, colonialism, Barbados, political system

Streszczenie

Celem artykułu jest próba wyjaśnienia przebiegu zmiany formy rządów, która nastąpiła 30 listopada 2021 r. na Barbadosie. Królestw Wspólnotowych po 70 latach panowania królowej Elżbiety II pozostało już jedynie 15 państw, licząc Wielką Brytanię. Główna metoda badawcza wykorzystana przez autorkę, to analiza źródłowa, a punktem odniesienia jest Ustawa zmieniająca Konstytucję Barbadosu z 28 września 2021 r. (Constitution, Amendment, No. 2, Bill, 2021) na mocy, której od 30 listopada 2021 r. Barbados stał się republiką, a wszelkie obowiązki sprawowane wcześniej przez gubernatora generalnego, od tego dnia sprawuje prezydent. Niniejszy artykuł powstał, ponieważ temat zmiany formy rządów jest bardzo aktualny oraz ważny ze względu na toczące się debaty w większości *Commonwealth Realms*, dotyczące idei zniesienia monarchii, jak również brak opracowań, zarówno w polskiej i zagranicznej literaturze naukowej. Najważniejszym postawionym pytaniem jest: jak zmieniła się forma rządów po uchwaleniu powyższej ustawy na Barbadosie?

¹ ORCID ID: 0000-0002-7556-6514, magister, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. E-mail: martyna.wozniak@amu.edu.pl.

Abstract**Commonwealth Realms as a Relic of the Past.
Change of the Political System in Barbados**

After 70 years of Queen Elizabeth II's Commonwealth Realms reign, only 15 countries remain, counting the United Kingdom. Barbados gained complete autonomy, becoming a republic after 55 years of independence. The purpose of this paper is to provide an outline of the process that took place in Barbados, from the time the British decided to settle on the Island, until it became a republic. The main research method used by the author, is source analysis and the point of reference is the Barbados Constitution Amendment Act of 28.09.2021, whereby from 30.11.2021, Barbados becomes a republic and all duties previously exercised by the Governor-General are exercised by the President.

✱

I. Wprowadzenie

Gdy Elżbieta II wstępowała na tron 7 lutego 1952 r., Zjednoczone Królestwo było jednym z najbardziej liczących się mocarstw na arenie międzynarodowej. Ówczesne kolonie zależne od Wielkiej Brytanii stopniowo uzyskiwały niepodległość, niektóre z nich stawały się republikami, natomiast część zachowywała unię personalną łączącą je ze Zjednoczonym Królestwem. Wtedy Elżbieta II rządziła w siedmiu Królestwach Wspólnotowych m.in. Wielkiej Brytanii, RPA, Pakistanie². Po 70 latach panowania brytyjskiej monarchii i rozpadzie imperium, *Commonwealth Realms* pozostało 15 państw. Barbados stał się republiką po 55 latach od uzyskania niepodległości. Przez ten czas system polityczny Barbadosu był oceniany za bardzo stabilny. W raporcie *Freedom House* Barbados z 2021 r. Barbados uzyskał 95/100 punktów (prawa polityczne osiągnęły 38/40, zaś wolności obywatelskie 57/60 punktów). Według przeprowadzonej analizy Barbados będąc państwem demokratycznym, regularnie organizuje wolne wybory, jak również chroni przestrzegania swo-

² 70 Years: The Queen's role in the Commonwealth, <https://commonslibrary.parliament.uk/70-years-the-queens-role-in-the-commonwealth> (4.05.2022).

bód obywatelskich. Wyzwania, które jednak musi pokonać, obejmują: uporanie się z korupcją i brakiem przejrzystości rządu, czyli m.in. na Barbadosie brakuje kluczowych przepisów zapewniających utrzymanie klarowności działań, w szczególności długo obiecaną ustawę o wolności informacji, jak również informacje o budżecie państwa są trudne do uzyskania; dyskryminację osób LGBT+ oraz brutalną przestępczością i ubóstwem³.

Motywacją do powstania niniejszego artykułu jest fakt, iż poruszony temat jest bardzo aktualny oraz ważny ze względu na toczące się debaty w większości *Commonwealth Realms*, dotyczące idei zniesienia monarchii, jak również brak opracowań, zarówno w polskiej i zagranicznej literaturze naukowej. Na świecie liczba państw o ustroju monarchicznym sukcesywnie spada. Zwolennicy republikanizmu np. w Wielkiej Brytanii liczą, że za kilkanaście lat ustrój z monarchą na czele całkowicie zniknie⁴. Celem artykułu jest próba wyjaśnienia przebiegu zmiany formy rządów, która nastąpiła 30 listopada 2021 r. na Barbadosie. Metodą badawczą wykorzystaną przez autorkę jest analiza źródłowa, a punkt odniesienia to Ustawa zmieniająca Konstytucję Barbadosu z 28 września 2021 r., na mocy której od 30 listopada 2021 r. Barbados stał się republiką, a wszelkie obowiązki sprawowane wcześniej przez gubernatora generalnego, od tego dnia sprawuje prezydent. Głównym pytaniem postawionym jest: jak zmieniła się forma rządów po uchwaleniu powyższej ustawy na Barbadosie?

II. Dezintegracja imperium brytyjskiego – uzyskanie niepodległości przez Barbados

Angielska wyprawa z 1625 r. miała na celu zbadanie terenu pod potencjalne osadnictwo, zaś 17 lutego 1627 r. zacumował na wyspie statek o nazwie *William and John* z 80 Anglikami i około 10 Afrykanami na pokładzie⁵. Barbados stał się cukrową plantacją, gdzie wykorzystywano tamtejszych mieszkańców jako tanią siłę roboczą, a pogłębiający się nacisk na społeczeństwo Barbado-

³ Barbados, <https://freedomhouse.org/country/barbados/freedom-world/2021> (7.02.2022).

⁴ Why do we want a republic?, https://www.republic.org.uk/what_we_want (2.05.2022).

⁵ L. Gragg, *'Englishmen Transplanted': The English Colonization of Barbados 1627–1660*, Oxford 2003, s. 1.

su i dodatkowo występujące napięcia pomiędzy przeciwnikami a zwolennikami korony, doprowadziły do buntu w 1651 r., gdy Anglia próbowała zwiększyć swą kontrolę nad kolonią. Doszło wtedy do pierwszej próby uzyskania niepodległości, jednakże nieudanej⁶. Udało się to osiągnąć dopiero 300 lat później, gdy Wielka Brytania zaczęła tracić na znaczeniu na arenie międzynarodowej, a w niegdysiejszych terytoriach zależnych pojawiły się wśród ich obywateli idee nacjonalistyczne i dążenia do niepodległości.

Otrzymanie statusu dominium przez Kanadę w 1867 r. można uznać za symboliczny początek dezintegracji politycznej imperium brytyjskiego. Po zakończeniu I wojny światowej proces ten przyspieszył. W 1920 r. Kanada oddelegowała niezależną od rządu w Londynie dyplomatyczną reprezentację do Waszyngtonu. Według A. Polusa można domniemywać, że dominia brytyjskie na mocy prawa precedensu uzyskały podmiotowość równą państwom. Podczas Konferencji Imperialnej w 1926 r. zaprezentowany został Raport lorda Balfoura, który był fundamentem zmian w zasadach funkcjonowania imperium, uznając dominia, jako „autonomiczne społeczności wewnątrz imperium brytyjskiego, równymi pod względem statusu”. Raport ten dał dalsze podstawy formalnoprawne do uniezależniania się dominiów od Zjednoczonego Królestwa. Kolejnym takim dokumentem był Statut Westminsterki wydany przez Parlament Brytyjski w 1931 r., w którym użyto zwrotu „Brytyjska Wspólnota Narodów”. *Commonwealth* po przyjęciu powyższego statutu można określić jako znajdującą się na różnych poziomach politycznego rozwoju oraz zależności od Wielkiej Brytanii konfederację: dominiów, kolonii, protektoratów, terytoriów mandatowych, Indii i Zjednoczonego Królestwa. Natomiast po II wojnie światowej, wraz z postępującymi procesami uniezależniania się coraz to kolejnych terytoriów od rządu w Londynie, zmianom zaczęły ulegać konwenanse i reguły formalne, które stanowiły fundament mechanizmów kooperacyjnych między dominiami a Wielką Brytanią, zaś członkostwo w *Commonwealth* było już stadium przejściowym pomiędzy zależnością od Zjednoczonego Królestwa a pełną niepodległością⁷.

⁶ Barbados will finally cut ties to the British monarchy, after years of trying, <https://www.nationalgeographic.com/history/article/barbados-will-finally-cut-ties-to-the-british-monarchy-after-years-of-trying> (17.01.2022).

⁷ A. Polus, *Commonwealth na arenie międzynarodowej*, Wrocław 2009, s. 24–29.

W porównaniu z innymi częściami wschodnich Karaibów, gospodarka Barbadosu w latach 60. XX w. była stabilna, pomimo sporego poziomu ubóstwa i bezrobocia wśród społeczeństwa. Barbados nigdy nie otrzymał dotacji od rządu brytyjskiego ani pomocy budżetowej, a jego dług z tytułu kredytów rozwojowych był stosunkowo niewielki. Przez trzysta lat Barbados był samorządny, a w ciągu ostatnich dziesięciu lat przed niepodległością stał się w pełni rozwiniętą, na wpół autonomiczną demokracją. Errol Barrow⁸, mimo obecnej w państwie dyskusji na temat przeprowadzenia referendum i wyborów przed uzyskaniem niepodległości przedstawił Izbie Zgromadzenia, na podstawie Białej Księgi, propozycję rozpoczęcia negocjacji niepodległościowych. Uważał on, że jego rząd został demokratycznie wybrany na podstawie manifestu postulującego doprowadzenie do niepodległości, więc w jego mniemaniu nie było potrzeby organizowania wyborów. Prowadziło to do krytyki jego postępowania i zarzutu nadużywania władzy. Pomimo sprzeciwu E. Barrowa przez cały 1966 r. trwała debata na ten temat, jednak rozmowy w sprawie ustanowienia konstytucyjni dla Barbadosu w czerwcu 1966 w Londynie potwierdziły datę uzyskania niepodległości na 30 listopada tego samego roku⁹.

Barbados stał się niepodległym państwem 30 listopada 1966 r. po wstąpieniu do Federacji Indii Zachodnich. Przystąpił także do członkostwa w *Commonwealth* i nadal odgrywa istotną rolę w nawiązywaniu współpracy regionalnej. W 1968 r. E. Barrow pomagał w tworzeniu Karaibskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, które w 1973 r. przekształciło się w Wspólnotę Karaibów i Wspólny Rynek (CARICOM). Przez cały okres po odzyskaniu niepodległości Barbados miał jeden z najbardziej stabilnych systemów politycznych na anglojęzycznych Karaibach. Demokratyczna Partia Pracy doprowadziła kraj do niepodległości, a jej przedstawiciele formowali rząd do 1976 r. W kolejnych latach, w wolnych i uczciwych wyborach przeprowadzanych w regularnych odstępach czasu, Demokratyczna Partia Pracy i Partia Pracy Barbadosu na zmianę wygrywały wybory, a ich przedstawiciele kierowali rządem¹⁰.

⁸ Pierwszy premier niepodległego Barbadosu w latach 1966–1976.

⁹ M. Chamberlain, *Empire and Nation-Building in the Caribbean: Barbados, 1937–66*, Manchester–New York 2010, s. 180–181.

¹⁰ *Barbados since independence*, <https://www.britannica.com/place/Barbados/Barbados-since-independence> (7.02.2022).

Pierwsze 10 lat po odzyskaniu niepodległości były próbą rozbudowy państwa przez rząd oraz przeciwstawianiem się różnym kryzysom. Gospodarka Barbadosu była zależna od produkcji cukru. E. Barrow ogłosił w 1967 r., że problemy zaistniałe w procesie produkcji cukru zmuszą rząd do wprowadzenia mechanizacji wytwórczości, ponieważ pomimo faktu występowania sporego bezrobocia wielu obywateli nie chciało pracować na polach trzciny cukrowej. Jednak w tym czasie Barbados zaczął czerpać korzyści z programów zapoczątkowanych w latach Federacji. Do 1966 r. turystyka amerykańska oraz brytyjska stanowiły drugie główne źródło dochodów dla gospodarki Barbadosu. Zagraniczni inwestorzy wybudowali nowe hotele, a dzięki temu zaczęli przyjeżdżać turyści w większej ilości. Inwestorzy nie tylko zarządzali większością hoteli, ale i świadczyli wiele usług związanych z turystyką, takich jak np. organizacja samej podróży. Branża ta zapewniła wielu mieszkańcom wyspy całoroczne zatrudnienie. Do 1968 r. dochody pochodzące z turystyki wzrosły o kolejne 15%. W latach 70. produkcja cukru została zastąpiona przez turystykę jako najważniejsze źródło dochodów pochodzących zagranicą. Rząd Barbadosu chciał także po odzyskaniu niepodległości stworzyć program edukacyjny, który pozwoliłby na zapewnienie wykształcenia wyborcom, wyszkolenie pracowników do udziału w nowych gospodarczych przedsięwzięciach oraz poprawić warunki socjalne. Inwestycje rządowe były ograniczone, ale przyczyniły się do rozwoju służby zdrowia, transportu, budownictwa mieszkaniowego i dróg. Mimo powyższych starań, międzynarodowy kryzys gospodarczy z początku lat 70. zagroził również Barbadosowi, ponieważ spowodował duży wzrost kosztów transportu. Dodatkowo spadające ceny cukru przyczyniły się do pogorszenia sytuacji gospodarczej. Jednakże w 1979 r. rząd ogłosił, że gospodarka Barbadosu ponownie zaczyna funkcjonować dobrze, gdyż bezrobocie spadło do ok. 10%. Inflacja była wysoka z powodu kosztów związanych z importem, ale produkcja i rolnictwo oraz turystyka przynosiły zyski w postaci wymiany zagranicznej, dzięki czemu rząd Barbadosu posiadał nadwyżkę w budżecie w wysokości 56 miliardów dolarów. Chociaż inflacja nadal była problemem, to zniknęło największe ubóstwo. Sytuacja społeczna stała się stabilna¹¹.

¹¹ S.C. Sewell, *Decolonization and the Other: The Case of the British West Indies*, Newcastle upon Tyne 2010, s. 171–172, 175.

III. Pozycja gubernatora generalnego w Commonwealth Realms

Królowa Elżbieta II, oprócz Wielkiej Brytanii, jest również monarchą w czterech następujących państwach: Antigua i Barbuda, Australia, Bahamy, Belize, Kanada, Grenada, Jamajka, Nowa Zelandia, Papua Nowa Gwinea, Saint Kitts i Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent i Grenadyny, Wyspy Salomona oraz Tuvalu. Te państwa są określane mianem *Realms*¹².

Ustrój niepodległych Królestw Wspólnotowych oparty jest na modelu westminsterskim. W każdym z państw uprawnienia monarchy są zbliżone do tych, które posiada ona w Zjednoczonym Królestwie, z wyjątkiem kompetencji wynikających z religijnych funkcji, będących ograniczone jedynie do terytorium Anglii. Z racji, iż monarcha nie przebywa na co dzień w państwach *Commonwealth Realms*, wyznacza do wykonywania w swoim imieniu obowiązków wicekrólów tzn. gubernatorów generalnych, którego mianowanie odbywa się za radą szefa rządu konkretnego państwa¹³.

Obecnie w Królestwach Wspólnotowych można wymienić dwie grupy funkcji sprawowanych przez gubernatora generalnego: funkcje ceremonialno-reprezentacyjną np. dokonywanie przeglądu zdolności obronnych, oficjalne reprezentowanie państwa w stosunkach międzynarodowych czy nadawanie tytułów honorowych oraz funkcję prawno-konstytucyjną: podpisywanie ustaw, prawo zwoływania i zamykania sesji parlamentu, podejmowanie decyzji o rozwiązaniu parlamentu i rozpisanie nowych wyborów¹⁴. Na przykład w Kanadzie gubernator generalny wypełnia te obowiązki na mocy Aktu Konstytucyjnego z 1867 r. Jest on powoływany przez monarchę za zasięgnięciem opinii premiera, który może wskazać jednego kandydata, zaś jego kadencja trwa zazwyczaj pięć lat. Jednak istnieje możliwość wydłużenia jej na mocy konwenansu¹⁵.

¹² *Realms and Commonwealth*, <https://www.princeofwales.gov.uk/features/realms-and-commonwealth> (7.02.2022).

¹³ E. Plewa *Współczesne międzynarodowe formy współpracy i zależności politycznej dawnych kolonii z Wielką Brytanią*, [w:] *Gasnące Imperium. Historia Wielkiej Brytanii w ujęciu prawnym, społecznym oraz gospodarczym*, red. W. Włodarczyk et al., Łódź 2021, s. 36.

¹⁴ A. Dańda, *Ewolucja pozycji ustrojowej generalnego gubernatora w dominium brytyjskich*, Kraków 2013, s. 104.

¹⁵ M. Gabryś, *Przewodnik po Konstytucji Kanady. Akt Konstytucyjny z 1867 roku*, Kraków, s. 41–42.

IV. Zmiana formy rządów na Barbadosie

Barbados do 30 listopada 2021 r. był monarchią konstytucyjną, a oficjalnie urząd głowy państwa sprawowała królowa Elżbieta II, natomiast na miejscu reprezentowała ją gubernator generalna, Sandra Mason, która została wybrana na pierwszą Prezydent Republiki Barbadosu, zaś stanowisko gubernatora generalnego zniesiono¹⁶.

Premier wraz z gabinetem sprawują władzę wykonawczą, a odpowiadają przed władzą ustawodawczą¹⁷. Na czele gabinetu stoi premier, który musi być deputowanym pochodzącym z wyboru, natomiast resztę ministrów z każdej izby mianował wcześniej gubernator generalny¹⁸ po zasięgnięciu opinii premiera¹⁹. Gabinet składa się z co najmniej 9 członków, w tym prokuratora generalnego oraz premiera. Izba Zgromadzenia mianuje ministrów i istnieje zasada, że można wyznaczyć do trzech ministrów spośród senatorów. Zazwyczaj partia posiadająca największe poparcie społeczeństwa w Izbie Zgromadzenia ma prawo wybrać władzę wykonawczą²⁰.

Państwo posiada dwuizbowy parlament. Senat składa się z 21 członków, mianowanych przez prezydenta, tzn. 12 za radą Premiera, 2 za radą Lidera Opozycji oraz 7 według własnego uznania. Izba Zgromadzenia tworzona jest przez 30 członków. Obie izby obradują w trybie sesyjnym nad wszelkimi ustawami. Jednakże Izba Zgromadzenia może finalnie uchylić decyzję podjętą przez Senat o odrzuceniu projektów ustaw dotyczących pieniędzy oraz innych projektów ustaw, z wyjątkiem projektów ustaw zmieniających konstytucję. Senat funkcjonuje 20–25 dni w roku, a Izba Zgromadzenia zasiada 40–45 dni. Przewodniczących i wiceprzewodniczących Senatu oraz marszałków, wicemarszałków i przewodniczących komisji

¹⁶ *Barbados elects first ever president ahead of becoming republic*, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-58993728> (17.01.2022).

¹⁷ *Barbados Government Structure*, http://www.caribbeanelections.com/bb/education/government_structure.asp (17.01.2022).

¹⁸ Po 30 listopada 2021 r. wszelkie obowiązki gubernatora generalnego zostały przekazane prezydentowi na mocy poprawki zmieniającej Konstytucję Barbadosu.

¹⁹ *The Constitution*, https://www.barbadosparliament.com/main_page_content/show_content/9 (17.01.2022).

²⁰ *Barbados Government Structure*, http://www.caribbeanelections.com/bb/education/government_structure.asp (17.01.2022).

zgrupowań obu z izb wybiera się spośród członków odpowiednich izb. W obowiązkach prezydenta jest mianowanie Lidera Opozycji Izby Zgromadzenia, który osiągnął największe poparcie członków tej izby w opozycji wobec rządu. Czas kadencji parlamentu wynosi pięć lat. Obie izby parlamentu są jednocześnie rozwiązywane przez prezydenta za zasięgnięciem opinii premiera. Istnieje możliwość zmiany konstytucji ustawą. Wprowadzenie poprawek do klauzul umocnionych wymaga poparcia 2/3 wszystkich członków każdej izby²¹.

Sądowictwo Barbadosu obejmuje Sąd Najwyższy, składający się z Sądu Apelacyjnego (*Court of Appeal*) i Sądu Najwyższego (*High Court*). Prezydent powołuje, po zasięgnięciu opinii premiera i przywódcy opozycji, prezesa Sądu Najwyższego. Pozostali sędziowie, którzy konstytuują skład sądu są powoływani za radą Komisji Służby Sądowej i Prawnej. Sędziowie pełnią służbę do 65 roku życia, natomiast w przypadku wystąpienia wakatów, prezydent posiada prawo powoływania sędziów pełniących obowiązki tymczasowo, dopóki nie zostaną przeprowadzone odpowiednie konsultacje. Odwoływać się można od decyzji wydanych przez *High Court* w *Court of Appeal*, który składa się z trzech sędziów. Najwyższym sądem na Barbadosie jest Karaibski Trybunał Sprawiedliwości²².

Pomysły zniesienia monarchii na Barbadosie pojawiały się wielokrotnie np. w 2005 r. Owen Arthur, ówczesny premier, przedstawił swoje propozycje zmiany głowy rządzącej z królowej na rzecz lokalnie wybranego prezydenta. W tym samym roku zastąpiono londyńską Tajną Radę – Karaibskim Trybunałem Sprawiedliwości, który stał się ostatecznym Sądem Apelacyjnym Barbadosu. Ponownie sprawa została poruszona w 2015 r. przez Freundela Stuarta, premiera Barbadosu w tamtym czasie. Powiedział wtedy: „Bardzo szanujemy (królową) jako głowę Wspólnoty i akceptujemy, że ona i wszyscy jej następcy nadal będą na szczycie naszego politycznego porozumienia. Ale jeśli chodzi o status konstytucyjny Barbadosu, w najbliższej przyszłości musimy przejść od systemu monarchicznego do republikańskiej formy rządu”. Planowano wtedy, aby zmia-

²¹ *The Constitution*, https://www.barbadosparliament.com/main_page_content/show_content/9 (17.01.2022).

²² *Barbados Government Structure*, http://www.caribbeanelections.com/bb/education/government_structure.asp (18.01.2022).

na ta nastąpiła wraz z 50. rocznicą odzyskania przez Barbados niepodległości, czyli w 2016 r.²³

Barbados ogłosił swoją decyzję o zmianie formy rządów we wrześniu 2020 r. Jest to m.in. wynik narastającej globalnej debaty na temat niesprawiedliwości rasowej oraz dziedzictwa kolonializmu. Sandra Mason argumentowała wtedy, że nadszedł czas, aby Barbados „całkowicie porzucił kolonialną przeszłość”. Została ona wybrana, prawie jednogłośnie, przez parlament na pierwszego prezydenta na kilka tygodni, zanim karaibska wyspa przestała uznawać królową Elżbietę za głowę państwa. Sandra Mason, 72-letnia sędzia i była ambasador, złożyła uroczystą przysięgę 30 listopada 2021 r., czyli w 55. rocznicę niepodległości Barbadosu od Wielkiej Brytanii²⁴.

Obecnie po zmianach w konstytucji prezydent jest wybierany w wyborach pośrednich przez parlament Barbadosu. Premier wraz z Liderem Opozycji muszą wspólnie wyłować kandydata konsensualnego na 90 dni przed upływem kadencji już urzędującego. Jest on następnie mianowany bez głosowania, chyba że zdarzy się, iż jakiś poseł zgłosi sprzeciw. Jeżeli nastąpi taka sytuacja, to wspólne posiedzenie zostaje zawieszane. Wtedy zarówno Izba Zgromadzenia, jak i Senat obradują oddzielnie i każdorazowo głosują nad odrzuceniem albo przyjęciem kandydata. Aby móc dokonać ostatecznego wyboru kandydata, wymagana jest we wszystkich turach głosowania większość 2/3 ważnych głosów w każdej z tych izb. W przypadku, gdy do 60 dnia przed upływem kadencji urzędującego prezydenta nie zostanie zgłoszony żaden kandydat jednomyślny, wybory stają się otwarte dla pozostałych kandydatów. Jednakże, aby móc uzyskać dostęp do głosowania w nich, kandydat powinien być nominowany albo przez premiera, lidera opozycji, albo co najmniej przez dziesięciu członków Izby Zgromadzenia. Wymóg dotyczący większości 2/3 ważnych głosów w obu izbach, obowiązuje także w wyborach jawnych. Jeśli zgłoszono tylko jednego kandydata, system głosowania jest identyczny, jak w przypadku sprzeciwu wobec kandydata konsensualnego²⁵.

²³ *Barbados plans to replace Queen with ceremonial president*, <https://www.theguardian.com/world/2015/mar/23/barbados-plans-to-replace-queen-with-ceremonial-president> (18.01.2022).

²⁴ *Barbados elects first president as it prepares to drop Queen as head of state*, <https://www.theguardian.com/world/2021/oct/21/barbados-elects-first-president-as-island-drops-queen-as-head-of-state> (18.01.2022).

²⁵ *Constitution (Amendment) (No. 2) Bill, 2021*, https://www.barbadosparliament.com/uploads/bill_resolution/56f53e308108b4b315d1b367c2914f7a.pdf (8.05.2022).

V. Podsumowanie

Celem artykułu była próba wyjaśnienia przebiegu zmiany formy rządów, która nastąpiła 30 listopada 2021 r. na Barbadosie. Decyzja podjęta przez naród Barbadosu była efektem obecnej w przestrzeni publicznej dyskusji na temat historii związanej z kolonializmem oraz niewolnictwem. Królestwa Wspólnotowe są efektem stuleci podbojów i uzależniania politycznego, społecznego oraz gospodarczego przez Wielką Brytanię terytoriów zależnych, a zerwanie unii personalnej ze Zjednoczonym Królestwem jest ostatnim etapem w uzyskaniu pełnej niepodległości. Powodem tej zmiany jest również istniejące przekonanie wśród dużej części społeczeństwa o tym, iż ustrój monarchiczny jest przestarzały i nadszedł czas na wybranie lokalnego przywódcy. System polityczny Barbadosu oceniany był od lat, jako stabilny, dlatego też możliwa była ta reforma. Analizując Ustawę zmieniającą Konstytucję Barbadosu z 28 września 2021 r., można zauważyć, że w rzeczywistości powyższa zmiana, jest raczej symboliczna, aniżeli realna, gdyż niewiele się przekształciło w systemie politycznym Barbadosu. Obowiązki gubernatora generalnego przejął prezydent, wszelki majątek należący do Korony został nadany państwu, natomiast wybór osoby sprawującej władzę wykonawczą odbywać się będzie w wyborach pośrednich, czyli społeczeństwo nie będzie miało większego wpływu na decyzję. W listopadzie 2021 r. rząd Barbadosu ogłosił, iż otworzy, jak mówi, pierwszą na świecie ambasadę *Metaverse* na platformie wirtualnej rzeczywistości *Decentraland*. W planach są także ambasady na innych platformach²⁶.

Podobne dyskusje toczą się wśród opinii publicznych m.in. w Australii²⁷, Kanadzie²⁸ czy na Jamajce²⁹, które mogą w najbliższych latach nabrać na in-

²⁶ *Analysis: Seoul, Barbados check into metaverse as governments eye virtual presence*, <https://www.reuters.com/markets/currencies/seoul-barbados-check-into-metaverse-governments-eye-virtual-presence-2021-11-25> (9.02.2022).

²⁷ D. Crowe, *Support for republic is strong enough to win approval in bigger states: poll*, <https://www.smh.com.au/politics/federal/support-for-republic-is-strong-enough-to-win-approval-in-bigger-states-poll-20220123-p59qiv.html> (4.05.2022).

²⁸ S. Boynton, *Canadians more open to cutting ties with monarchy, but still support Queen: poll*, <https://globalnews.ca/news/8774026/canada-royals-monarchy-queen-support-poll> (4.05.2022).

²⁹ A.R. Brown, *Jamaica Against the Royals*, <https://tribunemag.co.uk/2022/03/jamaica-visit-royal-family-monarchy-republic> (4.05.2022).

tensywności, szczególnie po śmierci królowej Elżbiety II. Jest to związane z faktem, że obecna monarchini Wielkiej Brytanii darzona jest szacunkiem i sympatią większości obywateli Zjednoczonego Królestwa i *Commonwealth Realms*. Natomiast następcą tronu, księżę Karol, nie jest już tak lubiany przez społeczeństwo³⁰. Jednak w przypadku Barbadosu sprawa była łatwiejsza do przeprowadzenia, gdyż nie trzeba było organizować referendum niepodległościowego, które pomimo istnienia środowisk republikańskich, często kończą się niepowodzeniem.

Literatura

- 70 Years: The Queen's role in the Commonwealth, <https://commonslibrary.parliament.uk/70-years-the-queens-role-in-the-commonwealth>.
- Boynton S., *Canadians more open to cutting ties with monarchy, but still support Queen: poll*, <https://globalnews.ca/news/8774026/canada-royals-monarchy-queen-support-poll>.
- Brown A.R., *Jamaica Against the Royals*, <https://tribunemag.co.uk/2022/03/jamaica-visit-royal-family-monarchy-republic>.
- Chamberlain M., *Empire and Nation-Building in the Caribbean: Barbados, 1937–66*, Manchester–New York 2010.
- Chandran R., *Analysis: Seoul, Barbados check into metaverse as governments eye virtual presence*, <https://www.reuters.com/markets/currencies/seoul-barbados-check-into-metaverse-governments-eye-virtual-presence-2021-11-25>.
- Charles J., *Barbados will finally cut ties to the British monarchy, after years of trying*, <https://www.nationalgeographic.com/history/article/barbados-will-finally-cut-ties-to-the-british-monarchy-after-years-of-trying>.
- Crowe D., *Support for republic is strong enough to win approval in bigger states: poll*, <https://www.smh.com.au/politics/federal/support-for-republic-is-strong-enough-to-win-approval-in-bigger-states-poll-20220123-p59qiv.html>.
- Dańda A., *Ewolucja pozycji ustrojowej generalnego gubernatora w dominiach brytyjskich*, Kraków 2013.
- Gabryś M., *Przewodnik po Konstytucji Kanady. Akt Konstytucyjny z 1867 roku*, Kraków.
- Gragg L., *'Englishmen Transplanted': The English Colonization of Barbados 1627–1660*, Oxford 2003.

³⁰ B. Quinn, *UK republicans take heart from royals' recent travails*, <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/aug/29/uk-republicans-take-heart-from-royals-recent-travails> (4.05.2022).

- Davies C., *Barbados plans to replace Queen with ceremonial president*, <https://www.theguardian.com/world/2015/mar/23/barbados-plans-to-replace-queen-with-ceremonial-president>.
- Plewa E., *Współczesne międzynarodowe formy współpracy i zależności politycznej dawnych kolonii z Wielką Brytanią*, [w:] *Gasnące Imperium. Historia Wielkiej Brytanii w ujęciu prawnym, społecznym oraz gospodarczym*, red. W. Włodarczyk et al., Łódź 2021.
- Polus A., *Commonwealth na arenie międzynarodowej*, Wrocław 2009.
- Phillips T., *Barbados elects first president as it prepares to drop Queen as head of state*, <https://www.theguardian.com/world/2021/oct/21/barbados-elects-first-president-as-island-drops-queen-as-head-of-state>.
- Quinn B., *UK republicans take heart from royals' recent, travails*, <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/aug/29/uk-republicans-take-heart-from-royals-recent-travails>.
- Realms and Commonwealth*, <https://www.princeofwales.gov.uk/features/realms-and-commonwealth>.
- Sewell S.C., *Decolonization and the Other: The Case of the British West Indies*, Newcastle upon Tyne 2010.